გაზეთი ღირს

თთვე	მან. კ.	თთვე	მან. კ.
12	10 —	6	6 —
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8 —	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

ივერია

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებისა დასაბეჭდათ უნდა მიჰმართონ: თვითონ რედაქციას, კუკიაში, ავჭალის ქუჩაზედ, ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკისეულს სახლებში; წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების კანცელარიას, სათავად-აზნაურო ბანკის სახლებში, სასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

1877—1892 სამოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1892

საურთიერთო დაზღვევის საზოგადოება ჭირნახულისა სეტყვისაგან.

საზოგადოების მმართველობა აუწყებს ვენახებისა და ხეხილიანის ბაღების პატრონთ დ აგრეთვე იმათ, ვისაც მოჰყავს თუთუნი, სვია, ზამბა და სხვ., რომ მსურველთ ყოველ ამის დასაზღვევად სეტყვისაგან შეუძლიანთ მიჰმართონ საზოგადოების სანდო კაცს დ. ქ. თუთაევს.

(აბას-აბათის მოედანი, მელიქ-ნუბაროვის აფთიაქის გვერდზედ, საკუთარი სახლი).

გამგებელი ვ. ა. ტარგონსკი
(5—3)

„ივერია“

გამოვა 1892 წელსაც იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე.

ვისაც ჰსურს დაიკვეთოს გაზეთი ამ 1892 წლისათვის მიჰმართოს:

ტფილისში: ა) თითონ რედაქციას, ნიკოლოზის ქუჩაზედ, ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21; ბ) „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიას, სასახლის ქუჩაზედ, თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულო ბანკის ქარვასლის გალერეიაში.

ტფილისის გარედ მცხოვრებთა უნდა დაიბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით:

Тифлисъ. Въ редакцію грузинской газеты „ИВЕРІЯ“.

რედაქცია ამასთანავე აცხადებს, რომ იგი გაზეთის გაგზავნის გამო პასუხის მგებელი იქნება მარტო იმ ხელის-მომწერთა წინაშე, ვინც გაზეთის დაკვეთისათვის შესახვედრს ფულს პირდაპირ რედაქციაში და ან „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიაში წარმოადგენს, ანუ გამოგზავნის.

გაზეთის ფასი დაბეჭდილია გაზეთის სათაურშივე, ხოლო სრული პირობანი გაზეთის დაკვეთისა გამოცხადებულია უკანასკნელს გვერდზედ.

ქართული თეატრი

კვირას, 11 ოქტომბერს

ქართულ დრამატ. საზოგად. არტისტებისაგან წარმოდგენილი იქმნება:

I

პირველად ახალი პიესა

ზოგი ჭირი მარგებელია

კომედია 3 მოქმედებად გადმოკეთებული ვალ. გუნიას მიერ.

II

ხორველობა

კომედია-ხუმრობა 1 მოქმედ. ვალ. გუნიასი

მონაწილეობას მიიღებენ: ქ-ნი მძინაროვისა (დებიუტანტკა) ტარიელოვისა, სარიძე, რჩეულოვისა. ბ-ნნი: აბაშიძე, გედევანოვი, სვიმონიძე, კანდელაკი, შათირიშვილი, გუნია, ადამიძე, თამაზოვი და სხ.

ადგილების ფასი დაკლებულია მოსწავლეთათვის კუპონები ლოჟებში 60 კაპ.

დასაწყისი სწორედ 8 საათზედ

ოფიციალური ცნობანი ხოლერის შესახებ.

სოფელ ყარა-თაფას ტფილისის მაზრაში ყველა ავადმყოფნი ციებით აღმოჩნდნენ ავად და არა ხოლერით.

სოფელ ნორიოს 5 სექტემბერს ავად გახდა 7, გარდაიცვალა 2.

ახალი ამბავი

*** მოგვყავს სრული განაჩენი სამოსამართლო პალატისა თ. აბხაზის საქმის შესახებ. პალატამ გარდასწყვიტა: 1) თ. ა. დ. აბხაზს ბრალი არა აქვს იმ დანაშაულობაში, ვითომ სახელმწიფო ფული გაჰფლანგაო და სისხლის სამართლის 771 მუხლის 1 პუნქტის ძალით გამართლებულ იქმნას; 2) თუმცა ბოროტის განზრახვით და ანგარებით არ მოსვლია, მაგრამ თ. აბხაზი დამნაშავეა, რომ შეადგინა ყალბი საბუთის ქაღალდები და ანგარიში იმ ფულისა, რომელიც თიანეთის მაზრის უფროსობის დროს მიეცა 1880 და 1882 წლებში მოუსავლობისა გამო დაზარალებულ ხევსურთა და ქისტთა დასარიგებლად. ამიტომ სასჯელთა დებულების 362 მუხლის ძალით, უნდა ჩამოერთვას ყოველივე უფლება და უპირატესობა და გაგზავნილ იქმნას საცხოვრებლად ტობოლსკის გუბერნიაში, ხოლო ამასთანავე მხედველობაში უნდა იქმნას მიღებული 1883 წლის 14 მაისის მანიფესტის მე-7 მუხლი; 3) სასამართლოში საქმის წარმოების ხარჯი გადახდეს ბრალდებულს; 4) ტფილისის სახაზინო პალატის თხოვნა თ. აფხაზის მიერ ფულის გადახდის შესახებ არ იქმნას შეწყნარებული; 5) ეს განაჩენი იუსტიციის მინისტრის შუამავლობით წარედგინოს ხელმწიფე იმპერატორს, რათა, დანაშაულის შესამსუბუქებელ ზოგიერთ გარემოების გამო, ეს სასჯელი სამსახურიდგან დათხოვნით შეეცვალოს დამნაშავეს, სასჯელთა დებულების 65 მუხლის 4 პარაგრაფის ძალით.

*** ამ წლის დამდეგს ტფილისში მოხდა სომეხთა ლიტერატორთა კრება, რომელსაც საგნადა ჰქონდა შეემუშავებინა წესდება ღარიბ ლიტერარატორთა დამხმარებელ საზოგადოებისა. ამ კრებამ კომისია აირჩია ხსენებულ წესდების შესადგენად. ამ ჟამად, როგორც სომხური გაზეთები იუწყებიან, ეს წესდება უკვე შეიმუშავა კომისიამ, გაუგზავნა მოსკოვის სომეხთა პოეტს სამბატ შახ-აზისს, რომელიც მხურვალე მონაწილეობას იღებს ამ საქმეში და რომელმაც სურვილი გამოაცხადა, დიდი ფული შესწიროს ამ ამხანაგობას. როცა კომისიას წესდება უკან მოუვა მოსკოვიდგან, კომისია კრებას მოახდენს ამ წესდების განსახილველად და შემდეგ ამ წესდებას გამოაქვეყნებს კიდეც.

*** ფოთი: აქ ხმაა, რომ გურია-სამეგრელოს საეპარქიო კანცელარიის მდივანი ბ-ნი მიტკევიჩი სამსახურს თავს ანებებს ავადმყოფობის გამო და დათხოვნის ქაღალდი უკვე შეუტანიაო. მსურველნი ამ ადგილისა ბევრნი აღმოჩენილან და უკვე მიურთმევიათ თხოვნა მის ყოვლადუსამღვდელოესობის, გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოს გრიგოლისათვის. ვისურვებთ, რომ ამ ადგილზედ დანიშნულ იქმნას კაცი ღირსეული და სათნო, რადგან გურია-სამეგრელოს სამღვდელოებას მრავალი საქმე აქვს მუდამ კანცელარიაში და მხოლოდ მისთვის გულ-შემტკივარს ადამიანს შეუძლიან პირნათლად გააკეთოს ყოველი მისი საქმე და შეასრულოს მისი კანონიერი სურვილი.

*** ქუთაისი: 30 სექტემბერს, რიონის რკინის გზის სადგურზედ, ღამის მატარებლით მიმავალს მღვდელს იოსებ აბესაძეს ბილეთის ყიდვის დროს ჯიბგირმა ამოაცალა ჯიბიდგან ქისა, რომელშიაც იყო სამოც-და-ათი მანეთი და უეცრად მიიმალა სადღაც. მღვდელმა მალე შეიტყო ფულის დაკარგვა, მაგრამ მიმალულ ჯიბგირის ასავალ-დასავალი ველარავინ გაიგო.

*** დაბა ცხინვალი (გორის მაზრა): ამ დღეებში შემდეგი ამბავი მოხდა: ერთს აქაურ მიკიტან მიხა ჩულუხიძის სამიკიტნოში შესულან რამდენიმე კაცი და ბევრი უსვამთ. როდესაც კარგად გამობრუჟულან, ერთს მათგანს, სახელდობრ ნიკო ხეთაგურს, ჩხუბი აუტეხნია და გაუტეხია სამიკიტნოს ფანჯარა. ჩულუხიძეს ფული უთხოვნია, გატეხილის შუშის ფასი, ხოლო ხეთაგურს, ფულის მიცემის მაგიერად, უძვრია ხანჯალი და ჩულუხიძე მძიმედ დაუჭრავს თავში.

*** სოფ. გორგა (დუშეთის მაზრა): გორგის ახლოს ამ დღეებში უპოვნიათ ვიღაცა დედაკაცის გვამი, რომელიც სულ დასერილი ყოფილა ხანჯლით. პოლიციას აღმოუჩენია, რომ მოკლული დედაკაცი ზემოხსენებულ სოფლის მცხოვრებლის ზაზრაშვილის ცოლია, მხოლოდ ვის მოუკლავს, ანუ რისთვის, ჯერ გამოძიებას ვერ აღმოუჩენია.

*** ხვევი: კობის ახლოს, ასე ოთხის ვერსის მანძილზედ, გუშინ-წინ პოლიციას უპოვნია ექვსის წლის ქალის გვამი. ვინაობა მკვდრისა და აგრეთვე მკვლელებისა ჯერ არ აღმოუჩენიათ.

*** გაზეთს „მშაკს“ სწერენ ქ. შუშიდგან, რომ აქაურმა მცხოვრებმა ოჰანეზ ადამიანცმა ამ მოკლე ხანში გარდაცვალებულის დედის სულის მოსახსენებლად შესწირა სომეხთა საქველ-მოქმედო საზოგადოების ადგილობრივს განყოფილებას 300 მან., შუშის რეალურ სასწავლებლის შეუძლებელ მოწაფეთა სასარგებლოდ 300 მან., დედათა სამრევლო სკოლის სასარგებლოდ 400 მან., სასულიერო სემინარიას 400 მან., ეჩმიაძინის მონასტერს 400 მან., ღარიბლატაკებს 200 მან. და ადგილობრივს დედათა მონასტერს 50 მან. განსვენებულმა დედამ ოჰანეზ ადამიანცისამ თავისის ქმრის სულის მოსახსენებლად, რომელიც ამ 10 წლის წინად გარდაიცვალა, 10,000 მანათი შესწირა ქ. შუშას წყლის მილის გამოსაყვანად. საზოგადოდ, შეძლებულ სომეხთ ფრიად კარგი ჩვეულება შემოიღეს:

ფელეტონი

უცხოთა შორის

დანია.—დანიის სოფელი და ქალაქი.—სოფლის პასტორი.—მკურნალი.—მასწავლებელი.—სკოლა.—დანიის გლეხი.—პალატა.

მთელს დანიაში ორ მილიონამდე მცხოვრებია. დანია ევროპის ყველა სახელმწიფოთაგან დიდად განირჩევა. რაღაც თავისებური ქვეყანაა. აქ გლეხი ბატონობს. დანიის სოფელი ქალაქს არამც თუ არ ჩამოუვარდება, პირ-იქით, ქალაქის ბატონი და ბრძანებელია. იქაურ სოფლისთვის ქალაქი ნოქარია, სოფლის ბრძანების ამსრულებელი, დუქანი და ხანდახან სასიამოვნო, სალხინო, დროს გასატარებელი ადგილიც. დანიაში საყურადღებო და ღირს-შესანიშნავი ქალაქის ამბავი-კი არ არის, არამედ ის, რასაც ქალაქს სოფლიდგანა სწერენ და ატყობინებენ. მთელს დანიას მრევლი განაგებს. დანიის თითოეული მრევლი ცალკე სახელმწიფოა. პირველი კაცი სამრევლოში პასტორია. პასტორია მეგობარი და დამრიგებელი ხალხისა. პასტორი განათლებული და პატივცემული კაცია; უთუოდ ღვთის-მეტყველების ფაკულტეტი უნდა ჰქონდეს დამთავრებული. პასტორს სოფელში აქვს პატარა, მაგრამ სამაგალითოდ მოწყობილი ოჯახი, სახნავ-სათესითა და ბოსტან-ბაღით. პასტორი სოფლის საქველ-მოქმედო საქმეთა გამგეა და ხშირად პატარა, სასოფლო გაზეთის რედაქტორიც. დანიის სასოფლო გაზეთი კვირაში ერთხელ გამოდის და 200—300 იბეჭდება. დანიაში უგაზეთოდ სოფელი ვერ გასძლებს. სოფლის გაზეთში იბეჭდება: სოფლის შემოსავლის რაოდენობა, შინა და უცხო ქვეყნების ახალი ამბები და სხვა-და-სხვა გამოსადეგი ცნობანი: სამშობლო ისტორიის მოთხრობანი, წერილები შესახებ მეურნეობისა, მებაღობისა, ფუტკრის გაჩენისა და მოვლისა, საქონლისა და ცხენების მოშენებისა, პურისა და სხვა-და-სხვა სალევლის ნიხრი, წინასწარმეტყველება შესახებ ამინდისა და სხ. გაზეთის განცხადებებს რაღაც შინაური ხასიათი აქვს. გაზეთის შემწეობით დედ-მამა აუწყებს სოფელს, ამა-და-ამ დღეს ქალი ან ვაჟი დაგვებადაო, ჩვენი ქალი ამა-და-ამ კაცს უნდა მივათხოვოთო, ჩვენი ვაჟი-შვილი უცხო ქვეყანაში გაემგზავრაო და სხვ. ან კიდევ რომელიმე სოფლელი აცხადებს, სალეწი მაშინა მინდა ვიყიდო და მომიამხანაგდით ვინმე, ერთად ვიყიდოთ, რომ იაფად დაგვიჯდესო, და სხვა ამ გვარი. სოფლის გაზეთის ფასი წელიწადში 3 კრონია (1 მან. 80 კაპ.).

**

ახალგაზდა, მხნე პასტორს გარდა, (მოხუცებულს პასტორს იშვიათად ირჩევენ დანიელნი) დანიის სოფელში. არის კიდევ რამდენიმე განათლებული კაცი. კოპენჰაგენის უნივერსიტეტში ყოველ წლივ 200—300 კაცი ამთავრებს სწავლას. ეს ახალგაზდობა სუდ სოფელს ეტანება საცხოვრებლად და იშვიათად თუ რჩება ვინვე დანიის სატახტო ქალაქში, ან მიდის სხვა ქალაქებში. დანიის სოფლის მოსამართლე უეჭველად იურიისპრუდენციის ფაკულტეტში სწავლა დამთავრებული უნდა იყოს. როგორც პასტორს, აგრეთვე მოსამართლეს თვით სოფელი ირჩევს და ჯამაგირსაც ის აძლევს. მოსამართლეს წელიწადში 1,000 კრონი ეძლევა (600 მანათი) და სახლი. ამას გარდა, მოსამართლეს ეძლევა სახნავ-სათესი ადგილი, რომლის შემუშავებასაც სოფელი კისრულობს. თუ მეორედ აირჩია სოფელმა მოსამართლე, წლიურს ჯამაგირს ერთ ნახევრად გაუხდიან, თუ მესამედ—ერთი ორად. ასე თანდათან უმატებენ ჯილდოს. სოფლის მოსამართლეს დიდი უფლება აქვს მინიჭებული. სოფელი მოსამართლეს ენდობა და მოსამართლეც მოვალეა სოფლის წინაშე, ყველა საქმე რიგიანად და სინიდისიერად გაასამართლოს. სოფლის მოსამართლეს გარდაწყვეტილება განუკითხველია და არ დაირღვევა არც აპელაციებით და არც კასაციებით. მხოლოდ თვით მოსამართლეს შეუძლიან თავისისავე განაჩენის გაუქმება, თუ ამისათვის „საპატიო მიზეზი ექნება“. ეს „საპატიო მიზეზი“ გახლავთ სოფლის სურვილი. თუ სოფელმა შეიტყო, მოსამართლემ რიგიანად არ გადასწყვიტა საქმეო, შეიკრიბება და ერთ-ხმად გამოუცხადებს მოსამართლეს თავისს აზრს განაჩენის შესახებ და მოსამართლეც მოვალეა

საქველ-მოქმედო საქმისათვის ფულს უხვად სწირავენ.

*** ახალქალაქის მაზრის სოფლებს ტურქსსა და ხოსპის, გაზ. «Т. Л.»-ის სიტყვით, გაჩენილა შავი სახადი. 25 სექტემბრიდგან 1—2 ოქტომბრამდე ტურქში ავად გამხდარა და გარდაცვლილა 2, ხოსპში ავად გამხდარა 7, რომელთა შორის 5 გარდაცვლილა და 2 რჩება.

*** სექტემბრის თთვეს განმავლობაში ტფილისის საყასბოში სხვილფეხი საქონელი დაუკლავთ 4,864, და წვრილ-ფეხი 7,447, გადაუყრიათ უვარგისი ხორცი 195 სხვილ-ფეხის საქონლისა და 547 წვრილ-ფეხისა („Т. Л.“).

*** იმავე გაზეთს სწერენ სპარსეთიდგან: 1 ოქტომბერს, ჰერაკლიუსს შემდეგ, რომელიც გადაიხადა სახელმწიფოს მისიის სამღვდელოებამ რუსთის სახელმწიფოს მისიის წევრთა და წარმომადგენელთა, სპარსეთის მინისტრთა და რუსეთის ახალ-შენების მცხოვრებთა თანდასწრებით, თეირანში დაარსდა მოსკოვის საერთაშორისო სავაჭრო ბანკის განყოფილება.

*** გაზეთ „Крымъ“-ს შეუტყვია, რომ ნახჩევანს (დონისა) აპირებენ სომხურის გაზეთის ბეჭდვასაო.

*** ტფილისის სასანიტარო კომისია ამ ჟამად სცდილობს უფრო კარგად შეისწავლოს ხოლერის ხელის შემწყობი მიზეზები და გასინჯოს ქალაქი სასანიტარო მხრივ. ამ საქმისა, კომისიის განუზრახავს გააკეთებინოს ახლად რუკები, რომელშიაც უფრო ცხადად უნდა იქმნას ნაჩვენები, სადაც ან სად არის გაყვანილი წყლის მილიდი და შემდეგშიაც სად უნდა გაიყვანონ. ამ გვარის ცნობის შეკრებით, უეჭველია, უფრო კარგად აიხსნება, თუ რა უწყობს ხელს ხოლერის გავრცელებას. კომისიამ გეოლოგიურად უნდა გამოიკვლიოს ის ადგილებიც, სადაც ავადმყოფობა გაძლიერებული იყო. ამისთვის კომისიას კიდეც აურჩევია ისეთი მცოდნე კაცი, რომელიც ამ სასარგებლო საქმისათვის თვის შრომას ძვირად არ აფასებს. გეოლოგიურ გამოკვლევას მოუნდება 800 მანეთამდე. ეს ფული კომისიამ ქალაქის გამგეობას უნდა მოსთხოვოს („Н. О.“).

*** 8 ოქტომბერს სოფ. სარაჩლის მცხოვრებელმა ისმაილ-ალი-ოღლიმ მეტეხის ჩამოსავალში დატვირთული ურემი დაატაკა ჯაფარ-ოღლის და მარცხენა ფეხის თითები დაწყვიტა. დაშავებული სამკურნალოში გაგზავნეს. დამნაშავე პასუხის-გებაში მისცეს.

მთავრობის განკარგულებანი

კავკასიის მსროლელთა მესამე დრუჟინის პოდპოლკოვნიკი ასლამაზოვი გადაყვანილ იქმნა მე-14 საგრენადერო გენერალ კოტლიარევსკის პოლკში.

კავკასიის სამხედრო სამკურნალო ლაბორატორიის გამგეს, კოლეჟსკი სოვეტნიკს მკურნალს ლუნკევიჩს სტატსკი-სოვეტნიკობა ებოძა.

დაბა და სოფელი

(მოწერილი ამბავი)

ქსნის-ხეობა. 20 ოქტომბერი. ქართლის ზოგიერთს ალაგას უკვე დაიწყო რთველი და ზოგან-კი ამ თთვის გასულს დაიწყება, მაგრამ შარშანდელივით უხვს მოსავალს ღვინისას აღარ მოველით. ჯერ იყო და აპრილისა და მაისის სიცივემა ვენახებს ხეირი არ დაყარეს და შემდეგ ხომ სეტყვამაც ძრიელ დააზარალა გორის მაზრისა, ქსნისა და არაგვის ხეობის მკვიდრნი. მაგრამ ამ შეჩვეულს ჭირს კიდევ აიტანდა ჩვენის სოფლის ხალხი, რომ ვაზის ბოლოს მომლები და მომსპობელი სენი—მილდიუ (ობი) ნაცარი, ჭრაქი და სხვა მტერი სრულიად არ ანადგურებდეს ვენახებს.

ქართლის უდიდესი და განთქმული ვენახები სწორედ რომ სამწუხარო სურათს წარმოადგენენ, რადგანაც წინა წლებიდგან მოყოლებული დღევანდლამდე ზედი-ზედ ძალზედ ვრცელდება ობი, მრავალ-გვარი ვაზის მტერი: ვენახებს ფოთოლი აღარა რჩებათ, რქა აღარ ეზრდებათ და ნაყოფიც არ უმწიფდება. რა თქმა უნდა, სენით მოდებული, დაუმწიფებელი, ისვრიმივით მკვახე ყურძენიც ფრიად მდარე და გაფუჭებულს ღვინოს იძლევა, როგორც მაგალითად, წლევანდელი ღვინოები გამოდგა.

ამ გვარად დაავადმყოფებული ვენახები ადვილად საწამლებელია, მაგრამ ქართლში მხოლოდ შარშანდლიდგან დაიწყეს წამლობა და ისიც ქართლის საფილოქსერო დასმა ითავა და არა ადგილობრივ მკვიდრთა და მემამულეთ. პირ-იქით, ეს უკანასკნელნი თვალითაც უყურებდნენ საფილოქსერო დასის მიერ ვენახების წამლობას, როგორც სრულიად ახალსა და გაუგონარს ამბავს. მაგრამ კაცს გაჭირვებამ ხომ გაქცევა ასწავლა და, იმედია, დღევანდელი გაჭირებული და გათახსირებული ყოფა ვენახებისა ქართლელებსაც საგონებელში ჩააგდებს და დასის მოღვაწეობას იგინი თვალ-ყურის დევნებას დაუწყებენ.

ამ ჟამად ამ საქმის შესახებ მხოლოდ ერთად ერთი გორისა და დუშეთის მაზრის საფილოქსერო დასი ზრუნავს და მოქმედებს. დასის მოქმედების დაწყებისათანავე, გაზაფხულზედვე, ექსპერტმა-აგრონომმა თ. ი. ზ. ანდრონიკაშვილმა ქართულს ენაზედ შეადგინა და დაბეჭდა დარიგება, სადაც აღნიშნული იყო ვაზის მტერის მილდიუს ნიშნები და მის წინააღმდეგ მომზადებული საშუალება და წამლობა. ეს დაბეჭდილი დარიგება ყოველს სოფელში იყო გაგზავნილი. ამავე დასის დახმარებითა და ხელ-მძღვანელობით წლეულს ზოგიერთ სოფელში თავის ხარჯითაც უწამლეს ვენახებს პატრონებმა თავიანთ მამულებს და, რასაკვირველია, დიდი სარგებლობაც მოუტანა ამ წამლობამ პატრონებს. ამ სამაგალითოდ ნაწამლს ვენახებში დადის დღეს ზოგიერთი დაკვირვებული სოფლის კაცი და თავის თვალით ჰხედავს, თუ რაოდენი განსხვავება და საზღვარი სძევს უწამლავსა და ნაწამლს ვენახებს შორის და გულის ტკენით ამბობს: ნეტავი მეც მეწამლაო. მაგრამ ამას ამბობს სწორედ რომ ზოგიერთი. უმრავლესობა-კი ისევ ისე დაყრუებული და დაბრმავებულია, რომ სრულიად არ იჩენს სურვილს და ხალისს შემდეგისთვის მაინც უწამლოს თავის ვენახებს.

ჩვენის ხალხის ნივთიერ ცხოვრების განკარგებისა და კეთილ-დღეობის მსურველი არ შეიძლება არ დააფიქროს ამ გარემოებამ და ექსპერტი ი. ზ. ანდრონიკაშვილიც ყოველის მხრით სცდილობს ხალხს შეაგნებინოს იმ საქმის სარგებლობა, რომელსაც ემსახურება ისიცა და იმისი დასიც. ამ უკანასკნელს დროს ექსპერტი შეუდგა ვაზის სენის შესახებ ლექციების კითხვას ქართლის ყველა იმ სოფლებში, სადაც-კი იმისმა დასმა უწამლა ვენახებს.

პირველი ლექცია წაკითხულ იქმნა ქალაქს გორს 13-ს სექტემბერს; მეორე ლექცია სოფ. ხიდისთავს. ხიდისთავიდგან წასულს თ. ი. ზ. ანდრონიკაშვილს წაუკითხავს ლექცია არაგვის ხეობის ზოგიერთს სოფელში დ იქიდგან გვეწვია მუხრანშიაც.

აქაც, მუხრანში, სკოლის ეზოში, 19-ს სექტემბერს წაიკითხა ლექცია ქართულს ენაზედ მილდიუსა (ობი) ნაცრისა და ფილოქსერის შესახებ. კარგს ქართულის მოსაუბრე ახალგაზდა აგრონომს უსმენდა ადგილობრივ მემამულეთა კნეინები, სკოლის მოწაფენი და მუხრანის საზოგადოების წარმომადგენელნი ვენახის მეპატრონენი. ექსპერტმა თვალდათვალ წარუდგინა სამაგალითო ნიმუშები, რომელნიც მოეტანათ ნაწამლსა და დაუწამლელს ვენახებიდგან თვალით დაანახვა ის იარიღი, აპარატი, საბერველი, გოგირდი, შაბიამანი და სხვა, რომლითაც ებრძვიან დღეს ვენახის გამანადგურებელს მტერს.

ამ ლექციისა და ხალხის გაფრთხილების შემდეგ, მან დაურიგა მაყურებელთ ქართულად დაბეჭდილი დარიგება ვაზის სენის შესახებ. დამსწრე საზოგადოებამ ახალგაზდა ექსპერტს მადლობა განუცხადა და ბევრმა გამოსთქვა სურვილი, რომ მომავალ წელს უეჭველად ვუწამლებთ ვენახებს; მხოლოდ ერთმა მოხუცებულმა გლეხმა ექსპერტს მოახსენა შემდეგი:

— კნიაზო, მართალია, რასაც თქვენა ბრძანებთ, მაგრამ ჯერ ჩვენი ბატონი რატომ არ უწამლებს, რომ ჩვენც მერე იმის მიხედვით შევუდგეთ საქმესაო.

მართლაც, რასაკვირველია, რომ მუხრანის დიდი მემამულე, თავ. ივ. კ—ძე მუხრან-ბატონი არა სწამლობს თავის საოცარსა და უზარ-მაზარ ზვრებს, რომელიც ძლიერ გაფუჭებულია მილდიუსა და ნაცრისაგან. მაგრამ ეს კიდე არაფერი, რომ არ სწამლობენ შეძლებული მემამულენი და თავადები თავიანთ ვენახებს. იმათ შორის, სამწუხაროდ, სჩნდებიან ისეთნიც, რომელნიც, იმის მაგივრად რომ ხალხს არიგებდნენ და ეხმარებოდნენ გაჭირების დროს, უმეცარ გლეხთა წინაშე აცხადებენ ეჭვს ვენახების წამლობის შესახებ და, ვინ იცის, ხალხს რას არ აფიქრებინებენ. ჩვენ გულის ტკენით აღვნიშნავთ ასეთს სამწუხარო ამბავს და ვისურვებთ შემდეგში არ განმეორებულიყოს.

მუხრანისა და ოძისიდგან ექსპერტ-აგრონიმი ი. ზ. ანდრონიკაშვილი გაჰყვა ქსნისა და ლეხურის ხეობასაც და უკანასკნელს ლექციას წაიკითხავს სოფ. მეჯრუხევში.

დასასრულ, ვისურვებთ, რომ ამ ექსპერტისა და იმისის დასის მოქმედებას დიდი, საგრძნობელი ნაყოფი მოეტანოს და ქართლის თავად-აზნაურობა და, გლეხკაცობაც ცოტათი მაინც არის შეგნებითა და ცნობიერებით შესდგომოდეს თავისის მეურნეობისა და ყოველ დღიურ ცხოვრების განკარგების საქმეს.

ტფილისის ბაზარი

ქალაქ ტფილისში ვაჭრობა ძალზე დაქვეითებული იყო სამის თთვის განმავლობაში; 15 ენკენის თვიდგან-კი დაეტყო მოცოცხლება, თუმცა წარსულის წლის ვაჭრობასთან ვერ მოვა; მაგრამ ამ ჟამადაც დიდი გასავალი აქვს ზოგიერთს ნაწარმოებს, მაგალითად მატყლს, რომელიც ბლომად ისყიდება: აი ზოგიერთი ცნობები ტფილისის ბაზრის შესახებ:

მატყლი. უმთავრესი საწყობი ამ საქონლისა არის არწრუნის ქარვასლაში, მე-5 ნაწილში, სიონის ტაძრის მახლობლად, სადაც დღემდე 50,000 ფუთი არის მოტანილი. ფუთი ღირს 6 მან. 50 კ. მატყლი კარგად ისყიდება და ამ დღეებში საზღვარ გარედაც გაიტანენ.

ბამბა. ბამბის ვაჭრობა ჯერ სუსტად მიდის, მაგრამ ამ დღეებში დიდძალს ბამბას მოელიან ერევნიდგან. ფასი ბამბისა არის შემდეგი: ამერიკის ბამბა იყიდება 8 მ., მეორე ხარისხისა—7 მ.—20 კ.

ფქვილი. რადგანაც წელს ნაკლები მოსავალი იყო პურისა ერევნის გუბერნიასა თუ სხვა ადგილებშიაც, ამიტომ ტფილისს პური მოაქვთ ბორჩალოს და ტფილისის მაზრებიდგან და ისყიდება 1 მ.—15, 20, 30 კ.

ქერი. ქერი უმთავრესად ბორჩალოს მაზრიდგან მოაქვთ და იყიდება 55—60 კ. გუმბრიდგან მოტანილიკი—60—70 კ.

შვრია. შვრიასაც კარგი ფასი აქვს, ფუთი 60—70 კ. ღირს.

დაემორჩილოს ხალხის სურვილს. ჩინებული სამართალია განა? მაშ ვინ იცის სოფელზედ კარგა სოფლის ვითარება და ვინ დაარიგებს და ასწავლის სოფლის მოსამართლეს, თუ არა თვით სოფელი? დანიის სოფლის მოსამართლეს მოწყობილება მდიდრული არ არის. მოსამართლეს მდივანი და საქმეთ მწარმოებელი არ ჰყავს და არც საჭიროა; საქმე ცოტა აქვს და ყველაფერს თითონ აკეთებს. სასამართლო თვით მოსამართლეს სახლშია მოთავსებული. ოთახში სდგას სტოლი, სტოლზედ ჯვარცმაა და კანონისა და სამართლის წიგნები. სოფლის იასაული მოსამართლეს უწყებების დამტარებელიცაა. მოსამართლეს ცოტა საქმე აქვს და დინჯად, აუჩქარებლად არჩევს საქმეს. მოსამართლე დაწვრილებით განიხილავს საქმეს, მოწმებს ჩვენებას ჩამოართმევს, გასინჯავს იმ ადგილს, საცა საქმე მომხდარა, არიგებს მომჩივანთ, დამნაშავეს დანაშაულს უმტკიცებს და შემდეგ სდებს მსჯავრს. სოფლის მოსამართლე განათლებული კაცია და ბევრი რამ იცის სოფლისა, თითოეულ მცხოვრებს კარგად იცნობს. უმეტესს ნაწილად სოფლის მოსამართლედ იმავე სოფლის ღვიძლშვილს ირჩევენ ხოლმე. საზოგადოდ დანიელი ზნე მაღალი ადამიანია. ავაზაკობა-ქურდობა ძლიერ იშვიათია და სამუდამოდ ჩირქსა სცხებს დამნაშავეს. სოფელში საპატიმრო არ არის, დამნაშავეს მახლობელ ქალაქში ჰგზავნიან ციხეში დასაპატიმრებლად.

**

პასტორისა და მოსამართლეს შემდეგ დანიის სოფელში საპატიო კაცი—სოფლის მკურნალია. ამასაც სწავლა კოპენჰაგენში აქვს დასრულებული და სოფელსა ჰყავს მოწვეული მკურნალად. სოფლის მკურნალი ძლიერ გამოცდილი და დახელოვნებული უნდა იყოს. იმას არ შეუძლიან რთულის ავადმყოფობის წამლობა და ასეთს ავადმყოფს პირდაპირ ქალაქში ჰგზავნის. სოფლის მკურნალმა ყველა ავადმყოფობის წამლობა უნდა იცოდეს. ერთსა და იმავე დროს თვალის ექიმიც უნდა იყოს, ბებიაობის მცოდნეც, კბილის ექიმიც, ჯარა ექიმიცა და სხ. ავადმყოფთ უფასოდა და გულ-მოდგინედ სწამლობს. მკურნალს აკრძალული არა აქვს ფულს გარდა განკურნებულ ავადმყოფთაგან მცირე საჩუქარი მიიღოს. მაგალითებრ: ლამაზი ჩიბუხი, სიგარები, პატარა ბოჩკით ლუდი, მოქარგული ბალიში და სხ. მკურნალსაც წელიწადში 1,000 კრონი (600 მან.) ეძლევა ჯამაგირად, სახლი და სახნავ-სათესი ადგილი. მკურნალი განაგებს სოფლის აფთიაქს, სამრევლო სამკურნალოს და სასანიტარო საქმეს. მკურნალს შველის ორი ან სამი ფერშალი. დანიის სოფელი დიდს პატივსა სცემს მკურნალს. მკურნალის დაბადების დღეს სოფელი დიდის ამბით დღესასწაულობს, მკურნალის სახლს ყვავილებითა და მწვანით მორთავენ ხოლმე და სოფლის ხორო სერენადას უმღერის.

**

მეოთხე ინტელიგენტი სოფლისა—მასწავლებელია. დანიის მასწავლებელს საპატიო ადგილი უჭირავს სწავლა-განათლების საქმის ისტორიაში. აწინდელი ევროპის პირველ დაწყებითი სკოლა დანიის მასწავლებელმა შეჰქმნა. დანიაში 1814 წლიდგან პირველ დაწყებით სკოლაში სწავლა ყველასათვის სავალდებულოა. დანიის სკოლებში ყოველ წლივ 200,000-მდე ყმაწვილი სწავლობს, ღარიბი დ მდიდარი. ამ რიცხვიდგან მხოლოდ $^1/_6$ ქალაქის სკოლებშია და დანარჩენი სოფლებისაში. დანიის სკოლა სწორედ რომ საუკეთესოდ არის მოწყობილი და ჩვენს საშუალო სასწავლებლებს არ ჩამოუვარდება. სოფლის სკოლა გამართულია დიდსა და ორსართულიანს შენობაში. სკოლასთან გაშენებულია ბაღი და ბოსტანი. ქვემო სართულში სამი დიდი ოთახია კლასებისათვის და საგიმნასტიკო დარბაზი მოწყობილობით. კლასის კედლებზედ გაკრულია საგეოგრაფიო, საასტრონიმიო, საისტორიო, საანატომიო რუკები და დანიის გამოჩენილ კაცთა სურათები. კლასშივეა რიგზედ დაწყობილი: ცხოველებისა, ფრინველებისა, მწერთა და მცენარეთა კოლექციები, მაშინების სურათები, ქანდაკებანი და სხვა და სხვა. კლასშივეა პატარა ბიბლიოთეკა, რომელიც შეიცავს სკანდინავიის საუკეთესო მწერალთა ნაწერებს. დანიის სასოფლო სკოლაში ასწავლიან: ისტორიას, არითმეტიკას, ბუნების მეტყველებას დანიის კანონდებულობას. ბუნების მეტყველებიდგან ასწავლიან: ზოოლოგიას, ბოტანიკას, ფიზიოლოგიას, ანატომიას და პირველ დასაწყისს ფიზიკას. სოფლის სკოლაში ასწავლიან კანონდებულობას, თუ რა უფლება და რა მოვალეობა აქვს დანიელს გლეხს. დანიელი სკოლაში ყველაფერსა სწა-

სიმინდი. სიმინდის ფასი წელს უფრო ნაკლებია. ფუთი 55—60 კ. ღირს, ისიც ბათუმს მიაქვთ უცხოეთში გასატანად.

თივა. თივას შარშანდელზედ 15% მომეტებული ფასი აქვს, ფუთი—30—32 კ.

ბრინჯი. აქულას ბრინჯი, ფუთი 2 მ.—90 კ.—3 მ. ისყიდება, მეორე ხარისხისა-კი 2 მ.—70 კ.—80 კ.; ნუხიდგან მოტანილი ბრინჯი ისყიდება პირველის ხარისხისა, ფუთი 2 მ.—20 კ., მეორე ხარისხისა 1 მ. 70—80 კ.

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდგან)

ერნესტ რენანი

(დასასრული)

(დარიგება სტუდენტებისათვის)

სკოლის პროგრამა გვასწავლის: „იშრომეთ და იმხიარულეთო“. სწორედ მოგახსენოთ, მე მხოლოდ პირველს ვასრულებდი, ე. ი. ბევრსა ვშრომობდი. იმ დროს, როცა სხვები ისვენებდნენ და მხიარულობდნენ, ვმუშაობდი, ვმეცადინეობდი. იქნება მე კარგად არ ვიქცეოდი. ამიტომ სიბერის დროს, იმის მაგიერად, რომ ზნეობის მქადაგებელი ვყოფილიყავ, მე ცოტა არ იყოს სიამოვნებასა და მხიარულებას მივეცი თავი. იქნება უკეთესი ყოფილიყო, რომ, როცა ჭაბუკი ვიყავ, ნაკლებად მეშრომნა და მეც სხვებსავით მემხიარულნა. აი ჩემი დარიგება: იშრომეთ მხნედ, მედგრად და ამასთან ერთად იმხიარულედ კიდეც; ნურას დროს ნუ მისცემთ თავს დაღლილობას. ადამიანის გონებას მხოლოდ ძალ-დატანება ჰღალავს. სრული თავისუფლება მიეცით თქვენს ტვინსა და გონებას, როცა ერთი საქმე დაგღალავთ, ახლა სხვა საქმეს მოჰკიდეთ ხელი და ამ გვარად მთელი სიცოცხლე შრომაში გაატარეთ. ერთმა მოხუცებულმა რაბინმა სთქვა: „კაკლით სავსე ბოჩკაში კიდევ ბევრი გენაგერჩაკის ზეთი ჩაისხმისო“. რა მშვენიერად არის ეს სიტყვა ნახმარი! ადამიანს შეუძლიან რამდენიმე საქმე ერთად აკეთოს, იმ პირობით-კი, რომ ჯერ ერთი საქმე გააკეთოს და მერე მეორე. თქვენი ცხოვრება ისე უნდა მოაწყოთ, რომ ტვინი მუდამ ამუშავოთ. არც ერთი წუთი მუქთად არ უნდა გაატაროთ. ლაპარაკის დროს, თუ ამ ლაპარაკის საგანი ძლიერ სამძიმო არ არის, გულის ყური ადევნეთ თქვენს ფიქრსა და აზრს. ასევე მოიქეცით სეირნობისა, სადილისა და სხვა დროსაც.

ეცადეთ ყოველთვის სინიდისიერად და კეთილად მოიქცეთ. თუ სინიდისი წმინდა არა გაქვთ, ძლიერ ძნელია შრომა და სიმხიარულეც-კი. თუ სინიდისი გქეჯნით, ვერაფერს საქმეს რიგიანად ვერ გააკეთებთ. ნურასოდეს ნუ ჰგმობთ და ნუ შეელახავთ სიყვარულს—ამ უწმინდესს გრძნობას. სიყვარული დასაბამია კაცობრიობისა. სიკვდილი არჩიეთ იმ ქალის ღალატს, რომელმაც ერთის წამით მაინც ედემის სიამოვნებით დაგატკბოთ. უდიდეს დანაშაულად მიგაჩნდეთ სიცოცხლე მიანიჭოთ თქვენს შვილს და შემდეგ მისთვის არ იზრუნოთ და ამ უზრუნველობისა გამო გააუბედუროთ. თქვენ სინიდისის ყმანი და ერთგულნი მოსამსახურენი ხართ და ამიტომ მუდამ უნდა გახსოვდეთ, რომ ყოველის სინიდისიერის კაცის მოვალეობაა ერიდოს სიყვარულის გმობასა და შელახვას.

უცხოეთი

საფრანგეთი. გაზ. „Times“-ის პარიჟელს კორესპონდენტს გამოუძებნია რენანის მანიფესტი, როდესაც იგი საკანონმდებლო კორპუსის კანდიდატად გამოვიდა, 1869 წლის მაისში. ეს მანიფესტი გვიჩვენებს, რა აზრისაც არის რენანი პოლიტიკის შესახებ და რამდენად ზომიერი ლიბერალია.

„ის აზრები, რომელსაც მე მივემხრობი და საკეთილოდ მივიჩნევ საკანონმდებლო კორპუსშიო, ამბობს რენანი: ოთხის სიტყვით გამოითქმის: „არც რევოლიუცია გვინდა, არც ომბრძოლა, მხოლოდ წინ-სვლა-წარმატება და თავისუფლება არის საჭირო“. ყოველ აქ გამოთქმულს აზრს რენანი განმარტავს, რადაც ვადგევარ ასეთს გზასა და არა სხვასაო. რევოლიუცია საჭირო არ არის, რადგან სულ ერთიანად აგვშლის-დაგვშლის და ომი და ბრძოლა-კი დიდად მავნებელი და მაზარალებელია ერისაო. საჭიროა, რომ ეხლავე უარი ვსთქვათ რომის ექსპედიციაზედ და თოფ-იარაღი ავიყაროთ. წარმატების გამო რენანი სწერს: „მე მსურს, რომ სასტიკად ვადევნებდეთ თვალ-ყურს ხარჯთ-აღრიცხვასა და ფინანსებს, საჯაროდ იყოს ხოლმე კრებანი დეპარტამენტისა და ქალაქის თვით-მმართველობის დაწესებულებათა, ცუდ-უბრალო, გამოუსადეგარი ფულის ხარჯვა მოვსპოთ, განათლება გავავრცელოთ, განსაკუთრებით საერო განათლებაო. მე მსურს, რომ ქვეყნის ხარჯი და გარდასახადი უფრო თანაბარად იყოს განაწილებული. მიწას აქამდე მეტად დიდი ბეგარა და ხარჯი აწვა და ვეცდები ყოველი ღონე ვიხმარო, რომ ეს ბოროტი ავიცილოთ თავიდგან და გარდასახადის ერთი ნაწილი ფულს, კაპიტალს დავადოთ, რათა მიწამ ცოტა თავისუფლად ამოისუნთქოსო. რაც შეეხება თავისუფლებას, მე იმისი მომხრე ვარ, რომ დაბეჭდილ სიტყვას, მწერლობას სრული თავისუფლება მიეცეს, რომ ასევე თავისუფლად შეეძლოთ ხალხს თავ-მოყრა და მოლაპარაკება, ბაასი თავისის საქმეების გამო. რაც შეეხება სარწმუნოებას, აქ მხოლოდ თავისუფლება მსურს. ამ ჟამად ჩემი ნატვრა ის არის, რომ მღვდელი მარტო ეკკლესიაში იყოს გამგე-მმართველი და თვით-მმართველობისა და პოლიტიკის საქმეებში არ ერეოდეს; მერმისისათვის-კი ის არის სანატრელი, რომ ეკკლესია განცალკევებით, განსაკუთრებით იდგეს სახელმწიფოსაგან“.

ამ არჩევანებზედ რენანის მოწინააღმდეგეებად რამდენიმე კაცი გამოვიდა, მათ შორის მთავრობის კანდიდატი ვიკონტ დე-ჟოკური და ჟიულ-სიმონისა და იპოლიტე კარნოს მიერ მოწონებული რესპუბლიკელთა კანდიდატი პოლ დე-ჟუვანსელი. არჩევანებზედ ჟუვანსელმა გაიმარჯვა და კენჭიც იმას მეტი ამოუვიდა. ამბობენ, როდესაც იმპერატორმა განაცხადა, სამწუხაროა, რომ რენანმა ვერ გაიმარჯვაო, რენანმა უპასუხაო: „თქვენო უდიდებულესობავ, თქვენი კანდიდატი რომ უკანვე გაგებრუნებინათ და არჩევანებზედ უარი გეთქმევინებინათ, მე გავიმარჯვებდიო“.

წვრილი ამბავი

საფრანგეთის სახელ-განთქმული მწერალი ემილ-ზოლა ვიდრე თავის ახალ თხზულებას „სასწაული რწმენისა“ დასწერდა, რამდენიმე სალოცავი ადგილი მოიარა და გამოსცადა მლოცველთა ცხოვრებაც. იმას წაბაძეს ახლა სხვა მწერლებმაც, სხვათა შორის, ინგლისელთ ყმაწვილმა მწერალმა, მორლეი რობერტსმა და მდაბიო ხალხის ცხოვრების ასაწერად თითონაც ისეთი ცხოვრება დაიწყო. მთელს დღეს შეუსვენრად მუშაობს, დაკონკილ ტანთსაცმელს იცვამს, იმავე საჭმელს სჭამს, როგორსაც ის გაჭირვებული მუშა-ხალხი, და იმათ შორის მასალას ჰკრეფს თავის წიგნისათვის. მაგრამ, როგორც სჩანს, ესეთის ცხოვრებით მუშა-ხალხს უფრო დაემსგავსება, ვიდრე ზოლას.

— ისპანიაში ერთი სწავლული ინჟენერი, ეჩიგარაი, რომელიც მუდმივი და დაუღალავი თანამშრომელია ჟურნალ „სამეცნიერო მიმოხილვისა“. ამასთან ეჩიგარაის დაუწერია და დაუბეჭდია ბევრი წიგნი ბუნების მეტყველების მეცნიერების შესახებ მდაბიო ხალხის გასაგებ ენით. ეს ინჟენერი შესანიშნავი დრამების მწერალიც არის. ძლიერ გავრცელებულა ეჩიგარაის თხზულებანი ამ ბოლო დროს გერმანიას, რომელიც დიდის თვალგადაფაცებით ადევნებს თვალ-ყურს თითოეულ ახალ ნაწერს შესანიშნავის ისპანიელისას. გამოვიდა თუ არა ეჩიგარაის უკანასკნელი თხზულება „მარიანნა“ ისპანურ ენაზედ, გერმანიის გაზეთებმა მთელს ქვეყანას მოჰფინეს ეს ამბავი. მაგრამ გერმანიაში ეს თხზულება თავისებურ სახელით მოჰნათლეს.

ისპანურ „მირიანნას“ გერმანულად დაარქვეს „ძალა უძლურებისა“. ასე მოუნათლავთ გერმანელებს ზემოხსენებული თხზულება, ალბად, შინაარსის მიხედვით, რადგან „მარიანნა“ გვიხატავს და გვიმტკიცებს იმ აზრს, რომ უხასიათო, სუსტი ადამიანი დიდს მხნეობას და ძალას იჩენს დანაშაულის ჩადენის დროსაო. გერმანიის გაზეთების სიტყვით, ეს თხზულება ბევრს მითქმა-მოთქმასა და დიდს ლაპარკს გამოიწვევსო.

—ფრანგულ „Journal-ში შემდეგი საუბარია დაბეჭდილი ემილ-ზოლოსი რენანის შესახებ.

— რენანი? ჰკითხავს მოსაუბრე ზოლას.

— რენანი? ჰო, ვიცი, გარდაიცვალა, დიდის ამბით დაასაფლავეს და განზრახვა აქვთ გადაიტანონ მისი გვამი მკლები პანთეონში.

— რას ჰფიქრობთ თქვენ იმ კაცის შესახებ?

— მე მგონია, რომ რენანი ძრიელ ჭკვიანი კაცი იყო, ძლიერ კარგად სწერდა ფრანგულად და მის ნაწერებში ბევრი მშვენიერი ადგილებაა. ზოგნი უსაყვედურებენ რენანს, რომ დამცინავ უარყოფის სწავლა-მოძღვრებამ შთანთქა მისი სიცოცხლეო, და გულგრილად შესცქეროდა თანამედროვე აზრთა მოძრაობას მწერლობაშიო. ეს უკანასკნელი საყვედური, მე მგონია, უფრო საფუძვლიანია; მართლაც, რენანი არც კითხულობდა რასმე, არც თავის თანამედროვე ხალხს იცნობდა.

შესაძლებელია, რომ მეტისმეტად ღრმად იყო გართული თავის მეცნიერობით საისტორიო კვლევა-ძიებაში და იმიტომ მოსდიოდა ეს.

შემდეგ მოსაუბრემ ჩამოუგდო ლაპარაკი ზოლას სწავლულ ბერტელოს კანდიდატობაზედ უკვდავთა აკადემიაში რენანის ადგილის დასაჭერად. ამაზედ ზოლამ სთქვა:

— ჰო, რასაკვრველია, რომ შესაძლოა ბერტელოს კანდიდატობაზედ ლაპარაკი. იმას ბევრი მეგობრები ჰყავს აკადემიკოსთა შორის. ბერტელოს კანდიდატობაზედ ჯერ მაშინაც იყო ლაპარაკი, როცა პასტერი ავად გახდა და კინაღამ ხელიდამ გამოგვეცალა. მგონი, ეს არც გასაკვირია, რომ ერთის სწავლულის ადგილი მეორე სწავლულმა დაიჭიროს, მაგრამ ჯერ მაინც ძნელია ითქვას, ვის აირჩევენ. ჩემს შესახებ თუ მკითხავთ რასმე, ყოველთვის ვინდომებ კანდიდატობას, ვინდომებ იმ დრომდე, ვიდრე თავს არ მოვაბეზრებ აკადემიასაო.

წერილი რედაქციის მიმართ

ნება მიბოძეთ, მადლობა გამოვუცხადო სოფელ ტირძნისის მცხოვრებელს ალექსი დიმიტრის ძეს ზერეკიძეს, რომელმაც ხუთი თუმანი ფული შემოსწირა ჩემდამარწმუნებულს ტირძნისის სამრევლო სკოლას.

ტირძნისის სამრ. სკოლის მასწავლებელი
ს. ს—ოვი

დეპეშა

8 ოქტომბერი.

პეტერბურგი. ყოველ წლიურ ანგარიშს გარდა, განზრახვა აქვთ ქალაქისა და ერობათა დაწესებულებათ ყოველივე ცნობანი მოსთხოვონ, რომ სამინისტრომ ყოველთვის კარგად იცოდეს ეკონომიური მდგომარეობა ერობისა ანუ ქალაქისა.

„Бирж. Вѣд.“-ი იუწყება, რომ კომისიაა შემდგარი ფინანსთა სამინისტროს მმართველის თავმჯდომარეობით, რათა ცვლილებანი იქმნეს

ვლობს, რაც-კი საჭიროა სოფლის მემამულესთვის. დანიაში სამი სახელმწიფო სემინარიაა. კოპენჰაგენის სემინარიას უპირველესი ადგილი უჭირავს ევროპის სემინარიათა შორის. სოფლის მასწავლებელს (უფროსს) წელიწადში 600 კრონი (330 მან.) ჯამაგირი ეძლევა, სახლი და სახნავ-სათესი ადგილი, რომელიც თვით სოფელმა უნდა შეიმუშავოს ხოლმე. სკოლაში ორი უმცროსი მასწავლებელიცაა დაბალ კლასებში. დანიის სოფლის სკოლაში სულ სამი კლასია და პროგრამა-კი მეტად ვრცელი. ამიტომ დანიის მასწავლებელს დიდი ტვირთი აძევს. დანიის სოფლის მასწავლებელს სხვა კიდევ ბევრი საქმე აქვს სოფელში. მასწავლებელი წარმომადგენელია სოფლისა და დღესასწაულებში ორატორია ხოლმე, ხალხის ყრილობაში—თავმჯდომარე, ეკკლესიაში — მგალობელთა ლოტბარი, ლხინსა და გართობაში—ორკესტრის დირიჟორი. მასწავლებელივეა გამგე ბიბლიოთეკისა და სამკითხველოსი და მოთავე და რეჟისორი სათეატრო წარმოდგენებისა.

მთელს მრევლს „საბჭო“ განაგებს. დანიის სასოფლო საბჭო ბევრითა ჰგავს ჩვენს ქალაქის საბჭოს. საბჭო განაგებს სკოლას, სამკურნალოს, სოფლის პოლიციას. საბჭოსვე აქვს მინდობილი სასოფლო შემნახველ-გამსესხებელ ბანკის რევიზია და ცეცხლის მქრობელის რაზმის შენახვა. დანიის სოფელს ქალაქთან თითქმის არავითარი კავშირი არა აქვს. წელიწადში ერთხელ სოფლად მოვა ხარჯთ-ამკრეფი, სოფელი ხარჯს გადიხდის და მორჩა და გათავდა. დანარჩენ ყველა საქმეში სოფელი თავისის თავის ბატონია.

ამ თავისუფალს ქვეყანაში სცხოვრობს თავისუფალი, მშვიდი და გამრჯე ხალხი. დანიის გლეხი ძლიერ დინჯი, დაფიქრებული კაცია, ფულის დაზოგვა ძლიერ უყვარს, ასე რომ კრიჟანგი გეგონებათ, მაგრამ ამასთანავე სტუმრის მოყვარეა.

სამუშაო დღეს დანიელს, როგორც საფრანგეთის გლეხს, ლურჯი პერანგი აცვია. კვირა-უქმე დღეს-კი დიდკაცურად იპრანჭება. სადღესასწაულო ტანთსაცმელს იცვამს შავის მაუდისას. გულზედ ძეძკვით საათს ჩამოიკიდებს და თითებზედ ბეჭდებს იკეთებს. დანიელი ძლიერ სუფთადა და ფაქიზადა სცხოვრობს. მთელი ოჯახი ერთადა სჭამს სადილსა და ვახშამს. ოთახში სდგას დიდი, რგვალი სტოლი. ოთახს ჭერში ჩამოკიდებული ლამპარი ანათებს. ჭურჭელს ფაიანსისას ხმარობენ. სადილად ლუდსა ჰსმენ. ოჯახის პატრონისთვის სტოლზედა სდგას ერთი ჭიქა კონიაკი. ყველა ოჯახში ყოველ დღე ხორცსა და თევზს შეექცევიან.

საზოგადოდ დანიის გლეხი შეძლებულია. გლეხს მუდამა აქვს ორიოდე გროში გადადებული. თუ ვაჟიშვილი ნიჭიერი ყმაწვილი გამოადგა, კოპენჰაგენსა ჰგზავნის სასწავლებლად. მამა-პაპეული მამული არ გაიყოფება. მამულის მემკვიდრე მარტო უფროსი ვაჟია. ოჯახში რჩება მხოლოდ უფროსი ვაჟი და იმის მომდევნო. დანარჩენს ძმებს მამულში წილი არა აქვთ და ქალაქებში მიდიან სამუშაოდ. დანიის მეურნეობა ძლიერ განვითარებულია.

ერთის სიტყვით, დანიელი გლეხი მართლა რომ ჩინებულადა სცხოვრობს და არც-კი იცის რა არის სიღარიბე. მთხოვარა გლახას მთელს დანიაში ვერ შეხვდებით. ეს ამბავი იქნება გაგიკვირდეთ, მაგრამ გარწმუნებთ, რომ მართალია. დანიელი გლეხი შეძლებული, თავისუფალი და შეგნებული კაცია. გლეხი თითონვეა მთელის დანიის პატრონი. დანიის პალატაში (ფოლსტინგში) დეპუტატთა უმეტესს ნაწილს და უმთავრესს დასს სოფლის დეპუტატები შეადგენენ. დანიის გლეხი პოლიტიკაში არ ერევა, კრონებს-კი ძლიერ ინახავს და დანიის ბისმარკს, უფროსს პრეზიდენტს ესტრუპს (ესტრუპი 1875 წლიდგან პრეზიდენტობს) ძლიერ უჭირს ხოლმე სახელმწიფო შემოსავალის მომატება, რადგანაც პალატის უმთავრესი დასი—სასოფლო დეპუტატები—ძლიერ დიდს წინააღმდეგობას უწევს ხოლმე, როცა-კი პრემიერ-პრეზიდენტი სახელმწიფო გარდასახადის მომატებას მოისურვებს.

აბრა

შემოღებული სახელმწიფო ბანკში, საქმეთა წარმოება უფრო სადა და ადვილი შეიქმნას სავაჭრო კრედიტის საქმეში და სავაჭრო ოპერაციებისათვის ბანკს უფრო მეტი უფლება მიენიჭოსო.

„С.-Петерб. Вѣд.“-ი იუწყება, რომ ის პური, რომელიც ხალხს სესხად დაურიგდა შიმშილობის გამო, კარგად გროვდება, უკვე მოკრეფილია 6 მილიონ ფუთამდეო.

სტამბოლი. რუსეთის ნოტას პასუხად ოსმალეთმა განაცხადა, რომ სტამბულოვის სტამბოლში მოსვლას არავითარი პოლიტიკური მნიშვნელობა არა აქვსო; ჩვენ პატივის-ცემა გვაქვს ბერლინის ხელ-შეკრულობისა, გვსურს კიდეც მეგობრობა დავიცათ რუსეთთანაო. ამასთანავე ოსმალეთმა გაიმეორა თავისი სიტყვები, ამას წინად რუსეთთან მიწერილი, მშვიდობიანობის დაცვის შესახებ.

პარიჟი. საფრანგეთის პოლკოვნიკი დოდსი რამდენჯერმე მამაცად დაუხვდა იერიშით მოსეულს დაგომელებს, დიდად დააზარალა და ახლა ჰსურს თვით მიიტანოს იერიში დაგომელების ჯარის იმ ნაწილზედ, რომელშიაც იმყოფებიან მეფის მცველნი და დარაჯნი.

9 ოქტომბერი

ბერლინი. სამხედრო კანონ-პროექტი წარედგინა მოკავშირეთა საბჭოს; მისთვის საჭირო ხარჯი შემცირებულ იქმნა ჯერ-ჯერობით 57 მილიონამდე, ხოლო შემდეგ შემცირდება 65 მილიონამდე წელიწაში; პროექტში დატოვებულია ორის წლის ვადა სამსახურისა. მთავრობამ თითქმის საქვეყნოდ გამოაცხადა, რომ უსათუოდ ეცდება შეწყნერებულ იქმნას კანონ-პროექტი: რეიხსტაგს ალბად დაითხოვენ.

ლონდონი. ინგლისის ბანკმა ასწია დისკონტი 2-დამ—3%-დე.

სტამბოლი. ხონთქარმა მიიღო პარასკევს ელჩი ნელიდოვი რომელიც გადაწყვეტით თხოულობდა: პასუხი მიბოძეთ რუსეთის ნოტისაო. ამას გარდა ელჩმა უამბო, რომ რუსეთი გემდურებათ სტამბულოვის მიღებისათვისაო. ხონთქარმა უპასუხა, რომ მე არ მინდოდა რუსეთის შეურაცხყოფა, მტკიცედ ვადგევარ ბერლინის ხელ-შეკრულობას და იმედი მაქვს, რომ რუსეთი არაფრით არ დამაბრკოლებს სომხეთში ცვლილებათა შემოღების გამოო. ბ-ნმა ნელიდოვმა მოახსენა, ეგ იმაზეა დამოკიდებული, როგორ მოიქცევა ოსმალეთი შემდეგშიო. შედგენილ იქმნა მესამე პროექტი რუსეთის ნოტის პასუხისა.

პეტერბურგის ბირჟა, 6 ოქტომ.

	მყიდველისა.	გამყიდველისა.	გაყიდულისა.
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ხუთ-მანათიანი ოქრო .	7,96	7,98	— ,,
ტრამოყნის კუპონები .	159¼	160	— ,,
მანეთიანი ვერცხლის ფული	1,08	1,10	— ,,
5% პირველის შინაგანის სესხის მომგები ბილეთი	— ,,	— ,,	237¾
—მეორისა	— ,,	— ,,	217
სახელმწიფო თავად-აზნაურობის ბანკის მომგებ. ფურცელი . .	— ,,	— ,,	191¾
გირავნობის ფურცელნი ტფილისის ბანკისა:			
6%	— ,,	— ,,	— ,,
5%	— ,,	— ,,	— ,,
ქუთაისის ბანკისა 6% .	,,	— ,,	— ,,
5%	— ,,	— ,,	— ,,
5% ობლიგაც. ტფილისის ქალაქის საკრედიტო საზოგადოებისა	— ,,	— ,,	— ,

გამოსადეგი ცნობანი

მიმოსვლა ცეცხლის გემებისა შავს ზღვაზედ

რკინის გზის მიმოსვლა

ტფილისიდგან ბათუმს მიდის საფოსტო მატარებელი 9 ს. 30 წ. დილ.

ბათუმიდგან ტფილისს მოდის. . 9 ს. 52 წ. საღ.

„ . . . . . „ . 12 ს. 25 წ. შუად.

ტფილისიდგან ბაქოს მიდის 1 ს. 25 წ. შუადღ.

ბაქოდგან ტფილისს მოდის „ . . 5 ს. 50 წ. საღ.

ტფილისსა და განჯას შუა.

ტფილისიდგან განჯას მიდის . . 9 ს. 20 წ. საღ.

განჯიდგან ტფილისსმიდის „ . . 7 ს. 30 წ. დილ.

ბათუმიდამ გადის:

ხუთშაბათობით: დღისით 4 საათზე მოკლე გზით, შეივლის ნოვოროსიისკში, კვირაობით ღამის 2 საათზე, შორის გზით, შეივლის ფოთსა და ყველა ნავთსადგურში. სამშაბათობით: დღისით 4 საათზე სოხუმისა და ნოვოროსსიისკით.

ბათუმში მოდის:

ღამის 12 საათზე სწორე გზით ნოვოროსსიისკსა და სოხუმით.

ოთხშაბათობით: დილით სწორე გზით კერჩსა და ნოვოროსსიისკით.

პარასკეობით: საღამოთი შორის გზით ყველა ნავთსადგურებში შეიძლის.

ფოთში მოდის:

საფოსტო და სახალხო ბათუმიდგან კვირა დილით, განთიადისას.

პარასკეობით: საფოსტო და სახალხო ოდესიდგან დღისით.

სამშაბათობით: დღისით სახალხო და საქონლისა ოდესიდგან.

ხუთშაბათობით: სახალხო და საქონლისა ბათუმიდგან. დღისით,

ფოთიდგ გადის:ნ

პარასკეობით: ნაშუადღევის ორ საათზე საფოსტო და სახალხო ოდესაში და ყველა ნავთსადგურში შეივლის, დილის 5 საათზე,

ხუთშაბათობით: საფოსტო და სახალხო საქმის გათავების შემდეგ ბათუმში.

სახალხო და საქონლისა ბათუმში, სამშაბათობით, დილის 10 საათზე.

სახალხო და საქონლისა ხუთშაბათობით, ოდესაში და ყველა ნავთ-სადგურში შეივლის.

საქონლისა და სახალხო გემზე II და III კლასის მოგზაურები მიიღებიან უსაგზლოდაც.

ნიხრი

1892 წ. 18 ენკენისთვიდგან ახალ განკარგულებამდე.

თეთრი პური რუსული 1 გირ. „ კ.
წითელი „ 1-ის ხარისხ. „ „ „
„ „ 2
თონ. წით. პურ. 1 ხარ. „ „ „
„ „ „ 2 „ „ „
„ „ „ 3 „ „ „

ჯვარის მამის პურის ლავაში.

1-ის ხარ. პურ. ლავაშ. 1 გ. კ.
მე-2 „ „ „ „ .
მე-3 „ „ „ „ „
ძროხის ხორცი 1-ის ხარისხისა 6 „
„ „ 2 „ „
სუკი — — — 12 „
ცხვრის ხორცი — — 7 „
ღორ. ხორ. უტყაოდ 1 ხარ. გ. „
მე-2 ხარ. ტყავიანად „

განცხადებანი

ქალაქის გამგეობა ამითი საყოველთაოდ აცხადებს, რომ იმისსავე სადგომში, 5 ნოემბერს 1892 წელს, შუადღის 12 საათზედ, დანიშნულია ვაჭრობა ვერის ხიდის შემოსავლის იჯარით გასაცემად 1 იანვრიდგან 1893 წ. 1 იანვრამდე 1895 წ. პირობათა შეტყობა შეიძლება გამგეობის კანცელარიაში ყოველ დღე, დილის 10 საათიდგან ნაშუადღევის 1 საათამდე. (4—3)

კბილის ექიმი
ა. ი. ორბელი

სოლოლაკზედ, საკუთ. სახლებში №№ 14—16

ავადმყოფებს მიიღებს:

დილით 8-დგან 12 საათამდე.
საღამოთი 4-დგან 6 საათამდე.

კვირა-უქმე დღეებში

დილის 8 საათიდგან ნაშუადღევის 2 საათამდე. (150—122)

„წერა-კითხვის საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიამ

მიიღო გასასყიდად ახალი წიგნები მან. კაპ.

ბნელო, მოთხრობა ნ. მელანიასი . . . . . „ 40
ქართული კედლის კალენდარი 1892 წ. . . „ 20
თხზულებანი ალ. ყაზბეგისა (მოჩხუბარიძისა) ავტორის სურათით და ფაქსიმილეთი I, II და III ტომი თითო ტომი. . 1 40
იგივე მშვენიერს ქაღალდზედ და მშვენიერის ყდით, თითო ტომი ცალკე 2 50
სამივე ტომი. . . . 7 „
სამზარეულო ქართულისა და ევროპიულის საჭმელებისა 1 80
თხზლებანი ი. დავითაშვილისა . . . . . „ 20
მარაბდა, პოემა ან. ფურცელაძისა . . . . . „ 20
წყალობა პოემა მისივე . „ 20
სურამის ციხე მოთხრობა ჭონქაძისა . . . . „ 25
თამარ, სპარსული ლეგენდა . . . . . . „ 10
დემონი ლერმონტოვისა, თარგმანი მამია გურიელისა. . . . . . „ 15
ცდა I, II და III ნაწილი. თითო ნაწ. ცალკე. . „ 50
სხვერპლი, მოთხრობა დ. კარიჭაშვილისა . „ 30
აქვთები ბოთხრობანი დ. ერისთავისა . . . . „ 50
ონიკე ერისთავი, ისტორიული პოემა აკაკისა . 1 „
კიკოლიას ნაამბობი, პოემა მისივე . . . . . „ 20
პატარა-კახი ისტორიული დრამა ლექსად მისივე . „ 50
საყმაწვილო ამბები მისივე „ 40
ძმურ სიტყვა, დ. მაჩხანელისა, მეორე გამოცემა. „ 25
თამარიანი ლექსად ს. გუგუნავასი . . . . . . „ 50
საქართველოს დასურათებული კალენდარი 1892 წლის შედ. და გამოცემული ვ. გუნიას მიერ ფასი „ 45

საურთიერთო დაზღვევის საზოგადოება ჭირნახულისა სეტყვისაგან

აუწყებს ვენახებისა, ხეხილიანის ბაღებისა და სხ. პატრონთ, რომ, საზოგადოების წესდების § 30 ძალით, ამ საზოგადოებასთან არსდება ცალკე განყოფილება საკუთრად ვენახების, ბაღების და სხ. დაზღვევისათვის სეტყვისაგან. ამ განყოფილების მოქმედება დაიწყება მხოლოდ მაშინ, როცა მსურველნი დაზღვევისა იქმნებიან იმდენი, რომ მათის დასაზღვევის მამულების საზღაური 500,000 მან. იქნება.

სურვილი თვისი უნდა გამოუცხადონ საზოგადოების სააგენტოს დილის 9—12 საათამდე, ხოლო მერმისს პირველ იანვრიდგან დილის 9—3 საათამდე. (აბას-აბათის მოედანი, მელიქ-ნუბაროვის აფთიაქის გვერდზედ, საკუთარი სახლი). იქვე შეიძლება მიიღოს მსურველმა შემდეგი წიგნები:

Страхованіе отъ градобитія.

Краткій очеркъ развитія этой отрасли обезпеченія въ Германіи и Россіи.

Сборникъ свѣдѣній для опредѣленія убытковъ, причиняемыхъ культурнымъ растеніямъ градобитіями и др. атмосферическими вліяніями, а также насѣкомыми и болѣзнями.

Составилъ В. А. Таргонскій

სააგენტოს გამგე დ. ქ. თუთაევი.

1893 წლის 1 იანვრიდგან არსდება ტფილისში

„უნივერსალი საააგენტო“

დ. ქ. თუთაევისა

აბას-აბათის მოედანზედ, მელიქ-ნუბაროვის აფთიაქის გვერდზედ, დილის 9—3 საათამდე.

საქმე საააგენტოსი:

I რიგისა

დაზღვევა სიცოცხლისა ყოველ იმ წესით, რა წესითაც-კი შესაძლოა.

დაზღვევა ცეცხლისაგან უძრავისა და მოძრავის ქონებისა.

დაზღვევა ჭირნახულისა და ვენახებისა სეტყვისაგან.

გასყიდვა 5-%-იან მომგების ბილეთებისა I და II სესხისა და სახელმწიფო სათავად-აზნაურო მომგებიან გირავნობის ფურცელთა ფასის ნაწილ-ნაწილ გადახდით და ხელ-მოსაცემ პირობით.

დაზღვევა მომგებიან ბილეთებისა გაბათილებისაგან უზრუნველ-ყოფისათვის, თითო ბილეთისა 60 კაპეიკად.

II რიგისა

შედგენა ხარჯთ-აღრიცხვათა და გეგმებისა შენობათა ასაგებად. (საააგენტოს ჰყავს საკუთარი ხუროთ-მოძღვარი-არხიტექტორი).

შესრულება ქალაქ გარეშე მცხოვრებთა ყველა საქმისა, რომელიც-კი შეეხება მთავრობისა და სხვა კერძო დაწესებულებათა, აგრეთვე კომერციის და სხ.

საააგენტო ტვირთულობს სოფლისა და ქალაქის მამულების დაგირავებას ტფილისის სათავად-აზნაურო და სახელმწიფო ბანკში და აგრეთვე საკრედიტო საზოგადოებაში.

რუსეთის სავაჭრო და საკომისიო ბანკი

(ძირის ფული **1.000,000** მან.)

პეტერბურგი, ნევის პროსპექტი, 27

ისყიდება 5%-იანი მომგებიანი ბილეთები I და II სესხისა და გირავნობის ფურცელნი სახელმწ. საადგილ-მამულო ბანკისა ფასის ნაწილ-ნაწილ გადახდით.

ბეთ უნდა იქმნას წარმოდგენილი 10% იმისი, რაც ბილეთი ჰღირს ბირჟაზედ (არა ნაკლებ 15 მან.). ყოველ თთვე-და-თთვე უნდა გადახდილ იქმნას იმდენი, რამდენსაც თვით მყიდველი ისურვებს (არა ნაკლებ 5 მან.)

კუპონები სრული საკუთრებაა მყიდველისა. ბეის წარდგენის შემდეგ მოგება მყიდველისაა.

დაზღვევა ბილეთისა გაბათილებისაგან ჰღირს 60 კაპ.

აგენტი დ. ქ. თუთაევი

(20—3)

ახლად გამართული

პანსიონი და სასწავლებელი

ა. გ. მირზაშვილისა

იმყოფება გრიბოედოვისა და კრუზენშტეინის ქუჩების კუთხეში, ბადლოევის სახლში. შეგირდები მიიღებიან როგორც პანსიონერებად, ისგარედამ მოსიარულეებად. სწავლა დაიწყება 25 სექტემბრიდამ. (50—12)

ბუნების კარი

დაიბეჭდა წერა-კითხვის საზოგადოების მიერ მეშვიდე გამოცემა, გადმობეჭდილი უცვლელად მეხუთე გამოცემიდგან, რომელიც სახელ-გაკეთებულია (рекомендовано) განათლების მინისტრისაგან როგორც „მშვენიერ-სახელმძღვანელო ქართულის ენისა სახალხო სკოლებისა და პროგიმნაზიებისათვის“, და აგრეთვე უწმიდესის სინოდის მიერ. ფასი მკვიდრი და ლამაზი ყდით ოთხაბაზუზალთუნი (90კაპ.), უყდოდ ეს გამოცემა არ ისყიდება. ვინც ნაღდ ფულზედ იყიდის ათს ცალსა, წიგნი დაეთმობა ოთხ აბაზად, ვინც ოცს ცალსა—თხუთმეტ შაურადდავინც ოც-და-ათს ცალსა—თოთხმეტ შაურად.

სხვა ქალაქებიდგან წიგნი უნდა დაიბარონ ამ ადრესით: въ Тифлисъ, въ книжный магазинъ Общества грамотности, Банковскій Караванъ-Сарай, № 125 и 126.

Дозв. ценз. Тифлисъ, 9-го Октября 1892 г. სტამბა მ. შარაძისა. რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე.